

Knäcka gängens ekonomi

Finanspolisen vill uppmärksamma banker¹ på deras utsatthet och betydelse för att upptäcka och förebygga penningtvätt i den pågående våldsvågen. Den grova organiserade brottsligheten är systemhotande och det finansiella systemet används som ett brottsverktyg för att möjliggöra gängens pengaflöden. Att försvåra och motverka den kriminella ekonomin är en central del i bekämpningen av den organiserade brottsligheten, utan att knäcka gängens ekonomi kan inte den grova kriminaliteten bekämpas.² I aktuell våldsvåg finns flera exempel som visar på nätverkens förmåga att hitta sårbarheter i det finansiella systemet.

“Bror han med konto har Bank id”³

Inga banker opåverkade

Trots befintliga regelverk och bankernas interna kontrollprocesser har finanspolisen underrättelser om att banker systematiskt utnyttjas av grovt kriminella nätverk för penningtvätt. Banker är därmed en möjliggörare för den grova organiserade brottslighetens existens. I underrättelser gällande sannolik intention att tvätta brottspengar förekommer i stort sett alla banker och finansiella verksamheter i Sverige, oavsett storlek, tid som verksamhetsutövare eller grad av fysisk närvaro. Bankerna är aktivt målsökta av kriminella för att hantera brottsvinster.

Finanspolisen har redan tidigare varnat för låneförmedling bland kriminella aktörer och otillbörliga kontakter på banker.⁴ Färska underrättelser visar ingen minskning i utnyttjandet av det finansiella systemet, snarare ett mer systematiskt tillvägagångssätt med fler möjligheter till penningtvätt. Finansiella tjänster saluförs och efterfrågas frekvent i kommunikation mellan kriminella aktörer och tillgången till tjänsterna bedöms stor. Tjänsterna utförs både enskilt men även som paketlösningar med kompletta penningtvättsupplägg.

Systematisk kartläggning av regelverk

Finanspolisen vill uppmärksamma verksamhetsutövare inom bank och andra finansiella verksamheter på kriminellas systematiska kartläggning av regelverk för exempelvis identifikation, kontoöppning, långivning, spärrtider och beloppsgränser för privat- och företagskonton. Även om sådan information till stor del är offentlig så möjliggör kartläggningen en optimering och planering om var, när och hur penningtvättransaktioner kan utföras med lägre risk för att upptäckas.

Otillbörlig påverkan - målvakter och insiders

Underrättelser visar även på förekomsten av både externa målvakter och interna bankanställda, så kallade *insiders*, som möjliggör utnyttjandet av det finansiella systemet mot betalning. Bankanställda är en del av nätverkens tillgång till professionella penningtvättare. Tillsammans med bankanställda ger andra typer av professionella penningtvättare som mäklare, revisorer och advokater, en väg in i det finansiella systemet.

¹ Banker och finansiella verksamheter

² Läs mer på Regeringen.se, pressmeddelande 2023-08-30: *Nya åtgärder för att motverka och försvåra för kriminella att utnyttja de finansiella systemen*

³ Alla citat är hämtade från pågående våldsvåg

⁴ Finanspolisen informerar – Kriminella aktörers kontakter i banksystemet • juni 2021

Underrättelser om bankprodukter och -tjänster

Privatkonton och målvakter

Kriminella aktörer eftersöker privatkonton med specifika krav för att utföra penningtvättransaktioner. Ofta för att möjliggöra många transaktioner av lägre belopp och från flertalet olika källor. Exempel på källor som förekommer i kommunikationen mellan kriminella är andra bankkonton, Swish-transaktioner, kontanter och kryptovalutor. Detaljerade krav på typ av konto och kontohavare ställs såsom tid sedan kontot öppnades, tidigare transaktioner, ålder, förekomst hos kronofogden och inkomst. Målvaktens kreditinformation, till exempel "UC:n"⁵ med uppfyllda krav används mot betalning till målvakten. Detaljerade prislistor för målvaktstjänster inom det finansiella systemet sprids och snabb tillgång till både privatkonton och målvakter tycks finnas. Det förekommer vidare ett stort antal individer inom pågående våldskonflikt med uppåt en miljon kronor i kontoomsättning men lågt saldo och ingen inkomst, individer som inte har rapporterats till finanspolisen.

"Vad behövdes exakt för [namngiven bank]-kontot?"

"Dom ska vara 21år minst, inte ha kronan eller?"

"Kronofogden spelar ingen roll man tömmer kontot på några minuter"

Företagskonton och målvakter

På samma sätt som privatkonton, eftersöks även företagskonton och tillvägagångssätt gällande kontokrav och målvakter tycks likvärdigt. Det bedöms ta något längre tid att få åtkomst till ett företagskonto, men tillgång finns. Möjligheterna att tvätta större belopp på företagskonton bedöms goda och användning av företag som brottsverktyg förekommer i stor utsträckning inte bara rörande penningtvätt.

"Sho min bror har du kvar företagskonto" "Finns 800lax företag"

Bankanställda deltar i kriminaliteten

Att det förekommer bankanställda som kan utföra finansiella tjänster åt kriminella är uppgifter som återfinns i färska underrättelser. Tjänsterna beskrivs med detaljer som specifik bank och tidpunkt. Även procentsatser gällande betalning av insiders och förhandling, prutning av ersättningen, förekommer.

"Yes efter 14 så får jag en RIKTIGT stabil målvakt på [namngiven bank]"

"Jag sänkte bankmannen från 40 till 30%"

Identifikation

Tillgängliga identifikationsmetoder för finansiella tjänster beskrivs i kommunikationen mellan kriminella aktörer. Målvakter upplåter mot betalning sina bankkonton till kriminella genom att lämna ut sitt BankID eller bankdosa. Identifikationen genomförs sedan vid ett fysiskt möte eller digitalt via realtidskommunikation med målvakt. Det sker ett systematiskt nyttjande av målvaktens BankID:n för att flytta pengar mellan konton.

"Tja bror, ska få BankID idag på en grön"

⁵ UC Upplysningscentralen

Fortsatt arbete

Genom ovan information vill finanspolisen öka insikten i hur banker används som brottsverktyg och därmed påtala behovet av intensifierat arbete mot penningtvätt med ovan tillvägagångssätt i beaktning. Trots gällande regelverk och interna kontroller pågår tvätt av brottsvinster och uppläggen behöver inte vara komplexa för att vara penningtvätt. Nedan följer exempel på frågor som kan vägas in i det fortsatta arbetet.

- Kundkännedom – se över riskklassificering och följaktligen kundkännedom kring företagskunder. Är den verkliga ägarstrukturen känd? Är den verkliga huvudmannen känd? Vilka ingår i den nya styrelsen? Är transaktionsstorleken och mönstret rimligt givet företagsförbindelsens syfte och art? Kan företaget vara en aktör som möjliggör professionella penningtvättsaktiviteter?
- Slussning – se över monitoreringen av transaktionsmönster, hur länge stannar pengarna på ett konto? Kan kontot misstänkas användas för slussning av pengar som ett led i penningtvätt och för att dölja dess ursprung? Finns information varifrån, och vart pengarna flyttas?
- BankID/Identifikation – se över kontrollen av utgivande av BankID. Finns skydd mot utgivande på falska grunder och skydd mot upplåtande av BankID? Bör krav på fysisk närvaro för identifierade riskkategorier införas? Kan kontroll införas av IP-adresser dit kluster av BankID:n kopplas?
- Intern penningtvätt - se över anställningsförfarandet för utsatta tjänster. Bör rotation av kundansvariga, frekventa och oplanerade uppdateringar av scheman införas? Bör kravet på dualitet utökas?